

Joginder Singh v. The State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਜੇ.

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1977 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2137।

22 ਸਤੰਬਰ 1983

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਰੂਲਜ਼, 1934— ਨਿਯਮ 16.28— ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਹੋਈ—ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ—ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ। ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ - ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ - ਕੀ ਆਰਡਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਦਰਤ ਵਿੱਚ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਇਸਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਈ ਬਿਊਨਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਪੀਲ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਰੂਲਜ਼, 1934 ਦੇ ਨਿਯਮ 16.28 ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ, ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ। ਨਿਯਮ 16.28 ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5)

ਕਲਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ 226 ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਸੈਂਡਮਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ: -

(1) ਕੇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ;

(ii) -5' ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;

- (iii) 'ਪੀ-3' ' ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਡੀ-ਨੋਵੋ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ;
- (iv) ਮੈਂਡਮਸ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇ;
- (v) ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ;
- (vi) ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਤਨਖਾਹ, ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਆਦਿ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਿਣਾਮੀ ਰਾਹਤਾਂ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ;
- (vii) ਮੌਜੂਦਾ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਬੰਧੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;
- (viii) ਅੱਗੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ, ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਪੀ-ਬੀ' ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ;
- (ix) ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇ.ਐਲ.ਗੁਪਤਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਸ੍ਰੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਖੰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ),
ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਚ.ਐਸ.ਰਿਆੜ, ਡੀ.ਏ.ਜੀ. (ਪੰਜਾਬ), ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਸ ਐਸ ਕੰਗ, ਜੇ.-

ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ , ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਨਵੀਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1961 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। 1973 ਵਿੱਚ, ਉਹ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਪੰਜਾਬ ਆਰਮਡ ਪੁਲਿਸ ਦੀ 82 ਵੀਂ ਬਟਾਲਿਬਨ- ਦੀ ਲੇਖਾ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਵਰਨ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਇਆ ਭੱਤਾ ਲੈ ਕੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਇਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 50000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 60.90 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਕਮਾਂਡੈਂਟ, ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ,

Joginder Singh v. The State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਕਮਾਂਡੋ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਐਪ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਦੋ ਭਵਿੱਖੀ ਵਾਧੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਈ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ। ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਹੀ ਰਕਮ ਕਢਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਵੀਂ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀ ਜੇ.ਐਲ. ਗੁਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 16.28 ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਨਿਯਮ)। ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਅਵਾਰਡਾਂ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਅਫਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਵਾਧਾ, ਸੋਧ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਾਂਚ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਖੁਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਕਮਾਂਡੋ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(4) ਇਸ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਹੈ। ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿਯਮ 16.28 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“16.28 — ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ :

- (1) ਆਈ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਇੱਕ ਡਿਪਟੀ 1 ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ thf ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ

Joginder Singh v. The State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਅਵਾਰਡਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਵਾਧਾ, ਸੰਸ਼ੋਧਨ, ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ (ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ)।

- (2) ਜੇਕਰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ* ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨੌਕੀ ਲਈ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
- (3) ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਡਿਫਾਲਟਰ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਗੇ, ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (1) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ: -

“ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪੜਾਅ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ v ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਪੜਾਅ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੜਾਅ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਨ।”

ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: -

“ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ .....”

ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2) ਅਤੇ ਆਰ.ਆਰ. ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ , (3) ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਰਾਬਰ ਚੰਗੀ-ਬਣਾਇਆ ਹੈ

- (1) ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 395
- (2) 1971 (1) SLR 720.
- (3) ਏਆਈਆਰ 1980 ਐਸਸੀ 1461

Joginder Singh v. The State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੇਐਨ ਰਾਏ ਬਿਸਵਾਸ, (4) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ: -

ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। -
ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਬਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਤ, ਸਮੀਖਿਆ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਕਾਰਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਲੰਘਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਪੀਲ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਯਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਨਿਯਮ 16.28 ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ, ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 16.28 ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਰਿਆੜ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹੀਏ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ *ਦੀਪ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ*,

(4) ਏਆਈਆਰ 1975 ਐਸਸੀ 2277

ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼, ਪੰਜਾਬ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (5), ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ: ਰਿਆੜ ਦੀ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਿ ਨਿਯਮ 16.28 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਰਾਬਰ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਨਿਯਮ 16.28 ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ- “ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ”। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰੋ ਵਿਜ਼ਨ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਇਸਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪਬੰਧ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਅੰਤਰ-ਪ੍ਰੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਿਰਲੇਖ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਜੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 16.28 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਪਵਰਸ ਟੂ ਰੀਵਿਊ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼' ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਤਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ

ਉਪਲਬਧ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਵਧਾਉਣ, ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਦੀਪ ਚੰਦ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਕਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਕੁਝ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਸਪੈਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਪਾਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੈਂਟ ਕੰਟਰੋਲਰ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖਲੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਅਸਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਰੈਂਟ ਕੰਟਰੋਲਰ ਰਾਹੀਂ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਨੂੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਰੈਂਟ ਕੰਟਰੋਲਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਈ ਸੇਠ ਵਾਈ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰੀ (6), ਨੇ ਦੋਖਿਆ: -

“ਜਦੋਂ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਇਹ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਰੈਂਟ ਕੰਟਰੋਲਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਟ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ

(5) ਏਆਈਆਰ 1964 ਪੀ.ਬੀ. 249.

(6) 1961 PLB 865

ਰਾਣੀ ਕੰਟਰੋਲਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਮੁੜ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ,; ਰਾਏਹੂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਨਾਥ ਜਲੋਟਾ ਬਨਾਮ ਰੋਮੇਸ਼ ਦੁੱਗਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (7) ਅਤੇ 1961 ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ: -

"ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ" ਧਾਰਾ 15(3) ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੰਟਰੋਲਰ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। "

ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਰੈਂਟ ਕੰਟਰੋਲਰ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ, ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕਿਰਾਇਆ ਕੰਟਰੋਲਰ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਤਰਕ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ, ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਖੁਦ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਮਿਸਟਰ ਰਿਆੜ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਵਾਰਕਾਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (8) ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲੇਟ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੀ ਹੈ। ਨੇ ਪਿਆਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਯਮ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰੀ: ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਚ

Joginder Singh v. The State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। *ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਮੈਜ਼ਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰਿਆੜ ਨੂੰ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਉਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। T¹ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਕਿ: ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(7) ਏਆਈਆਰ 1980 ਪੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 188.

(8) ਏਆਈਆਰ 1958 ਰਾਜਸਥਾਨ 38.

ਦੇਹਰਾ ਖ਼ਤਰਾ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ ਦੂਜੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(?) ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜੀ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਕੀ ਹੁਕਮ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਗੇ। ਮੈਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ

ਐਸਪੀ ਗੋਇਲ ਜੇ.

ਸ਼ੁੱਠ ਦਿਆਲ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

Joginder Singh v. The State of Punjab and others (S. S. Kang, J.)

ਐਸ.ਐਮ.ਟੀ. ਤਾਰਾਵੰਤੀ ਅਤੇ ਓਟਰਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਐਨ.ਡੀ. 1975 ਦਾ 867

ਸਤੰਬਰ 23, 1983

1908 ਦਾ IX)— ਆਰਟੀਕਲ 148— ਮੋਰਟਗੇਜ ਡੀਡ ਦੀ ਰੀਡੈਪਸ਼ਨ - ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੀਡੈਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੋਰਗੇਜ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤ - — ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਛੁਡਾਉਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ — ਛੁਡਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ — ਕੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ— 60 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪਰ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਰੀਡੈਪਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ — ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ — ਭਾਵੇਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਰਟਗੇਜ-ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੀਡੈਪਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਤ ਸਿਰਫ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਰੀਡੀਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਉਸ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਛੁਡਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ, ਇਸਲਈ, ਸਮਝੋਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ 1 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮਾ 60 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਮੋਰਗੇਜ ਦਾ ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਪਰਾ ੨)